

Dok nas rat ne rastavi

PRIKAZ KARAKTERISTIKA TRŽIŠTA GIG
RADA U UKRAJINI, RUMUNJI I SRBIJI

DOK NAS RAT NE RASTAVI: UPOREDNI PRIKAZ KARAKTERISTIKA TRŽIŠTA GIG RADA U UKRAJINI, RUMUNIJI I SRBIJI

“Dok nas rat ne rastavi”: specijalno izdanje Gigmetra predstavlja uporedni prikaz karakteristika tržišta onlajn gig rada u Ukrajini, Rumuniji i Srbiji na osnovu podataka prikupljenih u februaru i martu 2022., na samom početku rata u Ukrajini. Imajući u vidu da su Ukrajina, Rumunija i Srbija tri zemlje u svetskom i evropskom vrhu po broju gig radnika na onlajn platformama, i da njihova radna snaga ima slične karakteristike, ovo merenje u kontekst stavlja ukrajinsko i tržište onlajn gig rada u jugoistočnoj Evropi. Upotrebom algoritma razvijenog za potrebe Gigmetra u analizi digitalnog tržišta rada u Ukrajini, CENTROV izveštaj predstavlja polaznu tačku za dalje praćenje efekata rata na aktivnosti gig radnika u ovom delu sveta.

Autori:

Branka Anđelković, Tanja Jakobi,

Vladan Ivanović, Zoran Kalinić i Ljubivoje Radonjić

Ukrajina je gotovo deceniju unazad u samom evropskom i svetskom vrhu po broju onlajn gig radnika. Prema studiji Oksfordskog internet instituta, Ukrajina je 7. država na svetu sa najvećom populacijom frilensera, mereno prema broju radnika na platformama Fiverr, Freelancer, Guru i PeoplePerHour (Lehdonvirta, 2017). U analizi Međunarodne organizacije rada (MOR) procenjeno je da je oko 500.000 Ukrajinaca registrovano na onlajn platformama, što čini oko 3% ukupne radne snage ove zemlje (Aleksynska et al. 2018). Istovremeno, Payoneer je ovu zemlju svrstao u jedno od deset najbrže rastućih tržišta onlajn gig rada na globalnom nivou ([Payoneer, 2020](#)). Prema Online Labour Index-u, ukrajinski gig radnici su najzastupljeniji na poslovima u oblasti softvera (86% svih projekata i zadataka) i kreativnih usluga i multimedije (12,6%) i predstavljaju važan rezervoar radne snage za tehnološki sofisticirane zapadne kompanije.

Platformski rad u Ukrajini ostao je imun na političke nestabilnosti nakon 2014. godine, a pojedine procene nagoveštavaju da je tokom pandemije COVID-19, ova populacija radnika dodatno porasla zahvaljujući potražnji poslodavaca iz Sjedinjenih Američkih Država, Evrope i Australije ([Giunipero, 2021](#)).

Sa početkom rata u Ukrajini, uporedo sa svakodnevnim praćenjem vesti o ratnim sukobima, u žižu javnosti dospelo pitanje efekata sukoba na platformski rad u ovoj zemlji. Ta tema otvorena je iz mnogo uglova: praćenja cene akcija jedne od najvećih globalnih platformi Upwork, u čijim prihodima radnici i klijenti iz Ukrajine učestvuju sa oko 6% ([Reuters, 2022](#)); seljenja klijenata ka drugim tržištima ([Stephany, et al., 2022](#)); odnosa platformi prema radnicima ([Marshall, 2022](#)) i prekarnosti položaja radnika na platformama koje je rat u potpunosti ogolio ([Bertolini et al., 2022](#)). **Iako je pitanje dometa tih aktivnosti otvoreno, platforme su otvorile prostor da klijenti donacijama pomognu radnike i da ukrajinski radnici – bez obzira na lokaciju na kojoj se nalaze, u zemlji ili van nje – mogu da sačuvaju svoj nalog, i nastave da rade.**

Specijalno izdanje Gigmotra analizira platformski rad u Ukrajini u kontekstu regiona jugoistočne Evrope sa ciljem da osvetli uticaj konflikta¹ na buduće trendove platformskog rada u širem regionu Evrope.

METODOLOGIJA

Ovo merenje je bazirano na podacima koji su prikupljeni tokom februara i početkom marta 2022, i prikazuje specifičnosti gig rada u Ukrajini pre i u prvim danima izbijanja sukoba.

Izveštaj razmatra ključne karakteristike gig rada u Ukrajini, poput zastupljenih profesija, polne strukture, nivoa cena rada i visine ostvarenih prihoda i upoređuje ih sa podacima za region jugoistočne Evrope. Analizom su obuhvaćeni onlajn gig radnici iz Ukrajine koji su u trenutku prikupljanja podataka na svojim profilima imali iskazan podatak o prihodu. Radi uporedivosti, i za ostale zemlje regiona jugoistočne Evrope korišćen je isti tip podataka.ⁱⁱ

Analiza gig rada u Ukrajini sprovedena je na osnovu javno dostupnih podataka na profilima ukrajinskih radnika na Upworku. Iako ukrajinski radnici rade na više od 40 različitih globalnih, ruskih i domaćih platformi (Aleksynska et al. 2018), ono što Upwork čini relevantnim za sagledavanje efekata rata na radno angažovanje ukrajinskih onlajn gig radnika jeste Upwork-ova relativna izloženost ovom tržištu gig rada, nasuprot drugim globalnim platformama na kojima je brojnija radna snaga iz drugih zemalja, poput Pakistana ili Indijeⁱⁱⁱ. Prema anketi Payoneera, Upwork i Fiverr učestvuju sa 71% u ukupnoj zaposlenosti ukrajinskih frilensera (Payoneer, 2020). Istovremeno, Upwork je dominantna platforma za radnike u svim zemljama jugoistočne Evrope koju prati Gigmetar, što podatke čini međusobno uporedivim.

KOMPARATIVNE PREDNOSTI UKRAJINE I ZEMALJA JUGOISTOČNE EVROPE: BROJNIJI, I SKUPLJI

U Ukrajini i zemljama regiona najbrojnija je radna snaga u oblasti kreativnih usluga i multimedije i razvoja softvera. Prema OLI klasifikaciji profesija^{iv}, ukrajinski radnici su najzastupljeniji u oblasti kreativnih usluga i multimedije. Gotovo polovina gig radnika iz Ukrajine (45,24%) nudi usluge iz ove oblasti. Druga najzastupljenija gig populacija jesu radnici iz oblasti razvoja softvera koji čine 37,23% od ukupne gig radne snage u Ukrajini.^v Mnogostruko manje radnika zastupljeno je u svim ostalim profesijama, odnosno u oblasti prodaje i marketinga 5,70%, u oblasti pisanja i prevođenja 5,21%, dok administrativne poslove i unos podataka obavlja oko 4,27% ukupne analizirane radne snage sa platforme. Očekivano, najmanje su zastupljeni radnici koji pružaju profesionalne usluge (2,34%).

U poređenju sa regionalnim prosekom zemalja jugoistočne Evrope, Ukrajina ima komparativne prednosti upravo u oblastima u kojima ima najveći broj radnika – u oblasti kreativnih usluga i multimedije i oblasti razvoja softvera.

Gledano prema pojedinačnim zemljama, **u Ukrajini postoji najveća relativna zastupljenost radnika iz oblasti kreativnih usluga u odnosu na ostale profesije, što je čini sličnom Srbiji** gde je zastupljenost ovih radnika u ukupnoj gig populaciji 40,49%. Ukupno, u 8 od 9 zemalja regiona najviše je radnika u oblasti kreativnih usluga i multimedije. Izuzetak je jedino Albanija gde je najbrojnija populacija radnika u oblasti razvoja softvera (29,31%).

Rad na platformama u Ukrajini i drugim zemljama regiona je dominantno muški posao. U Ukrajini je odnos muškaraca i žena 65,84% prema 34,16% što je nešto niže od globalnog proseka, gde je prema poslednjem [Globalnom izveštaju o frilenserima](#), udeo ženske radne snage 37% i proseka regiona. U ukupnoj gig populaciji regiona jugoistočne Evrope muškarci su zastupljeni sa 64,10%, a žene sa 35,90%. U poređenju sa pojedinačnim zemljama, najveći udeo muškaraca u gig populaciji **beleži Bosna i Hercegovina** u kojoj su muškarci relativno najviše zastupljeni u odnosu na žene (69,89% : 31,11%). S druge strane, najveći udeo žena u odnosu na muškarce prisutan je u Albaniji (42,12%), Crnoj Gori (41,78%) i Bugarskoj (41,69%).

Muškarci i profesije

Muškarci u Ukrajini dominiraju u poslovima razvoja softvera. U Ukrajini muškarci najviše nude usluge u oblasti razvoja softvera (50,32%), i kreativnih usluga i multimedije (37,57%), dok su, gledano procentualno, u ostalim grupama profesija višestruko manje zastupljeni. Od ukupnog broja muškaraca gig radnika u Ukrajini, svega 5,41% nudi usluge prodaje i marketinga, a u oblasti administrativnih usluga i unosa podataka, pisanja i prevođenja i profesionalnih usluga taj udeo je i manji, odnosno 2,47%, 2,41% i 1,82%, respektivno.

Veliki broj ukrajinskih gig radnika u oblasti kreativnih usluga i multimedije prevazilazi regionalni prosek – na nivou celokupnog regiona južnoistočne Evrope, od ukupnog broja muškaraca gig radnika u svim analiziranim zemljama, manje od 1/4, odnosno 37,99% pruža usluge u ovoj oblasti (naspram 50,32% muškaraca gig radnika u Ukrajini). S druge strane, na nivou celog regiona, broj muškaraca u oblasti razvoja softvera u odnosu na

njihovu populaciju u drugim profesijama, izraženija je u odnosu na ukrajinski prosek – na nivou regiona, od ukupnog broja muškaraca, njih 39,49% pruža usluge razvoja softvera.

Interesantno je da su i u ostalim zemljama ove dve oblasti najzastupljenije među muškarcima. Razvoj softvera važi za oblast kojom se bavi najveći broj muškaraca u tri zemlje – Rumuniji, Albaniji i Bugarskoj. U ostalim zemljama, najpopularnija profesija među muškom populacijom jeste oblast kreativnih usluga i multimedije. Zapravo u Srbiji – 43,27%, u Severnoj Makedoniji – 42,5%, Bosni i Hercegovini - 38,19%, Crnoj Gori – 38,17%, Hrvatskoj – 37,95% i Mađarskoj – 31,58% od ukupnog broja muškaraca nudi veštine u oblasti kreativnih usluga i multimedije.

Žene i profesije

S druge strane, od ukupnog broja žena gig radnica u Ukrajini najmanji broj njih je u oblasti profesionalnih usluga (3,43%) i prodaji i marketingu (6,26%), administrativnim uslugama i unosu podataka (7,74%). Nešto više od 10% ukrajinskih gig radnica angažovano je u oblasti pisanja i prevođenja (10,59%), odnosno razvoja softvera (11,96%).

Najdominantnija profesija među ukrajinskim gig radnicima su kreativne usluge i multimedija. Ovu vrstu usluga nudi preko 60% ukrajinskih gig radnica na posmatranoj platformi.

Velika zastupljenost ukrajinskih gig radnica u ovoj oblasti prati regionalnu sliku zastupljenosti žena, mada u relativnom smislu, prevazilazi prosek u jugoistočnoj Evropi. Naime, na nivou celog regiona, od ukupnog broja žena gig radnica u svim zemljama zajedno, 41,82% se dolazi iz oblasti kreativnih usluga i multimedije.

Posmatrajući pojedinačne zemlje ovog dela Evrope, oblast kreativnih usluga i multimedije je najzastupljenija oblast među ženama u Crnoj Gori (33,51%), Bugarskoj (34,61%) i Srbiji (35,47%). I u Rumuniji se značajan broj žena bavi kreativnim uslugama – 29,35% od ukupnog broja gig radnica. Nešto brojnija populacija žena gig radnica u ovoj zemlji radi u oblasti pisanja i prevođenja - 29,88%, što je dominantna profesija i u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Mađarskoj. U ostalim zemljama, žene najčešće rade u oblasti administrativnih usluga i unosa podataka (Albanija i Severna Makedonija).

Odnos polova unutar profesija

Kada se posmatraju odnosi između polova unutar profesija, muškarci su u Ukrajini u odnosu na žene procentualno zastupljeniji u 4 od 6 oblasti profesija. Osim što dominiraju u oblasti razvoja softvera, budući da je gotovo 90% svih radnika unutar ove

profesije muškog pola, zastupljeniji su i u oblasti prodaje i marketinga – u proseku 2 od 3 radnika koji nude ove veštine su muškog pola. Blago veća zastupljenost muškaraca u odnosu na žene prisutna je i u oblasti kreativnih usluga i multimedije (54,68%), odnosno u oblasti profesionalnih usluga (50,64%).

Ukrajinske gig radnice su brojnije od muškaraca u oblasti administrativnih poslova gde čine 61,95% ukupne radne snage i u oblasti pisanja i prevođenja, gde je 69,61% radne snage ženskog pola. Obe grupe profesija u kojima su u Ukrajini žene zastupljenije po pravilu važe za slabije plaćene u odnosu na ostale profesije iz OLI klasifikacije.

Veća zastupljenost žena u odnosu na muškarce u oblasti administrativnih usluga i unosa podataka i oblasti pisanja i prevođenja česta je karakteristika u strukturi gig radne snage mnogih zemalja jugoistočne Evrope. U poređenju sa regionom, u okviru ove dve oblasti, gig radnice su zastupljenije u nekoliko zemalja. U oblasti pisanja i prevođenja, to je slučaj u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Hrvatskoj i Mađarskoj, dok su u oblasti administrativnih usluga i unosa podataka relativno zastupljenije u Albaniji.

Ono što je interesantno jeste da su žene u Ukrajini, naročito u poređenju sa regionalnim prosekom, prilično zastupljene u najdominantnijoj oblasti sa najbrojnijom gig populacijom – oblasti kreativnih usluga i multimedije. Iako su u ovoj oblasti ukrajinski muškarci i dalje „vode“, udeo žena u ukupnoj radnoj snazi čini značajnih 45,32%. S druge strane, u pojedinim zemljama, žene su više zastupljene nego muškarci u ovoj oblasti, i to u Bugarskoj, Rumuniji, Severnoj Makedoniji i Srbiji.

Poredeći sa ostalim zemljama, **relativna zastupljenost muškaraca u oblasti razvoja softvera prisutna je u Albaniji, Bugarskoj, Mađarskoj i Rumuniji, dok su oblasti kreativnih usluga i multimedije muškarci zastupljeniji u odnosu na žene u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Hrvatskoj, Srbiji i Severnoj Makedoniji.**

Zarade

U Ukrajini i Bosni i Hercegovini muškarci procentualno zarađuju više u odnosu na žene što je posledica polne strukture populacije i manjim delom zarada koje su u proseku veće kod muškaraca. Podaci o prihodima koje su gig radnici zaradili, pokazuju da muškarci u Ukrajini ostvaruju 72,05%, a žene 27,95% ukupnih prihoda na platformi.

Zapravo, u poređenju sa ostalim zemljama, jedino su još pored pomenute Ukrajine, muškarci u Bosni i Hercegovini ostvarivali veći procenat prihoda u odnosu na žene – 76,58%, naspram 23,42% ukupnih prihoda koliko ostvaruju žene. Međutim, treba imati u

vidu da je i u Ukrajini i u Bosni i Hercegovini upravo i najveća zastupljenost muškaraca u ukupnoj radnoj snazi, što svakako određuje mogućnost da veći deo ukupnih prihoda prisvajaju muškarci. Ovu pretpostavku potvrđuje i raspodela prihoda u zemljama sa najvećom zastupljenošću žena u gig populaciji. **Tamo gde žene čine značajniji deo radne snage, u mogućnosti su da prisvajaju i značajniji deo ukupnih prihoda sa platforme.** Recimo, udeo žena u ukupnoj radnoj snazi u Albaniji je 42,12%, u Crnoj Gori 41,78%, i Bugarskoj 41,69%, što čini da u ovim zemljama žene ostvaruju i značajnije udele u ukupnim приходima, odnosno u Albaniji gotovo 34,98%, Bugarskoj 34,37% i Crnoj Gori 34,11%, respektivno.

Cena rada po satu

Prosečna tražena cena rada u Ukrajini iznosi 25,55 USD \$ po radnom satu i veća je nego u svim zemljama regiona izuzev Hrvatske. Ukoliko se ova cena uporedi sa podacima za Srbiju i ostale zemlje Jugoistočne Evrope za koje Gigmetar meri tržište gig rada, ukrajinski radnici su pre početka rata bili veoma dobro plaćeni.

Kako pokazuju podaci iz poslednjeg merenja kojim su obuhvaćene zemlje jugoistočne Evrope, jedino gig radnici iz Hrvatske ostvaruju nešto višu prosečnu cenu za rad na platformi (26,07 USD \$). Posle Hrvatske, slede Rumunija i Bugarska, gde je tražena cena rada u proseku oko 24,5 USD \$. U Srbiji prosečna cena rada iznosi 20,45 USD \$ po radnom satu, što je za oko 4 USD \$ manje od onoga što u proseku mogu ostvariti radnici u Rumuniji, odnosno za oko 5 USD \$ dolara manje u poređenju sa radnicima u Ukrajini. U proseku, najniže cene rada su u Bosni i Hercegovini (19,14 USD \$), Albaniji (18,02 USD \$) i Crnoj Gori (16,69 USD \$).

Ako se pogledaju odnosi u prosečnoj ceni rada među polovima, **Ukrajina je s početka rata imala umereniju razliku između muškaraca i žena – poredeći sa ostalim zemljama jugoistočne Evrope.** Muškarci su u proseku bili plaćeni 27,96 USD \$, a žene 20,90 USD \$ po radnom satu, odnosno u proseku po radnom satu su mogli da zarade oko 7,06 USD \$ više nego žene. Procentualno izraženo, to znači da je prosečna cena radnog sata ukrajinskih gig radnika bila oko 29% veća u odnosu na prosečnu cenu satnice za gig radnice.

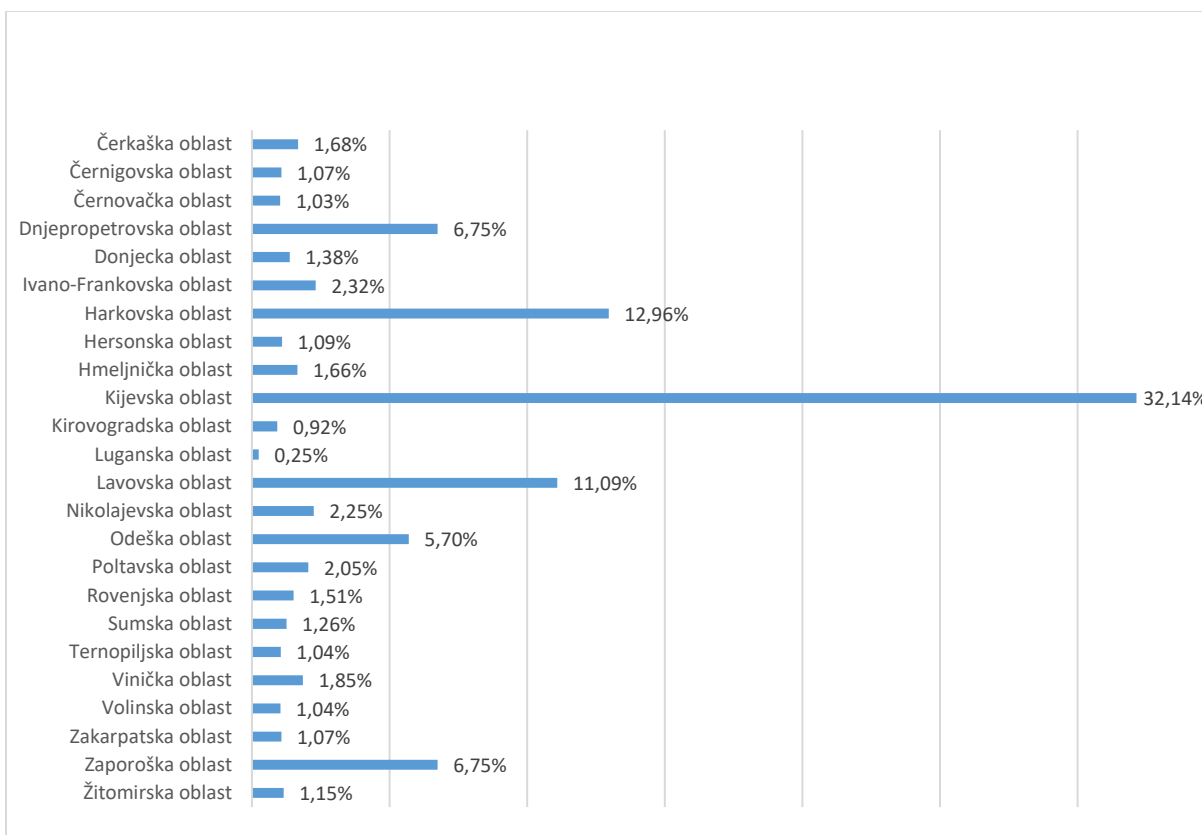
Uzimajući u obzir ostale zemlje, **ova dihotomija između polova bila je najveća u Hrvatskoj,** gde je u proseku radna satnica muškaraca bila za oko 37,71% veća. Potom slede razlike u Bosni i Hercegovini, gde su muškarci u proseku po radnom satu zarađivali

33,95% više nego žene, odnosno Crnoj Gori i Bugarskoj, gde su muškarci po radnom satu zarađivali 32,36% i 30,89% više, respektivno. **U Rumuniji je razlika u prosečnoj ceni radnog sata do izbijanja rata bila slična kao i u Ukrajini** – cena za muškarce je u proseku za 7,01 USD \$ više nego za žene, odnosno procentualno gledano za 28,89% više, dok je Srbija beležila jednu od najmanjih razlika u tom pogledu – muškarci su u proseku po radnom satu zarađivali oko 4,57 USD \$ više nego žene (23,10% više). Inače, posebno značajan razlog više prosečne cene rada za muškarce jeste to što su oni, kao i u ostalim zemljama koje Gigmetar prati, relativno više zastupljeni u bolje plaćenim gig profesijama.

POLITIČKE TENZIJE

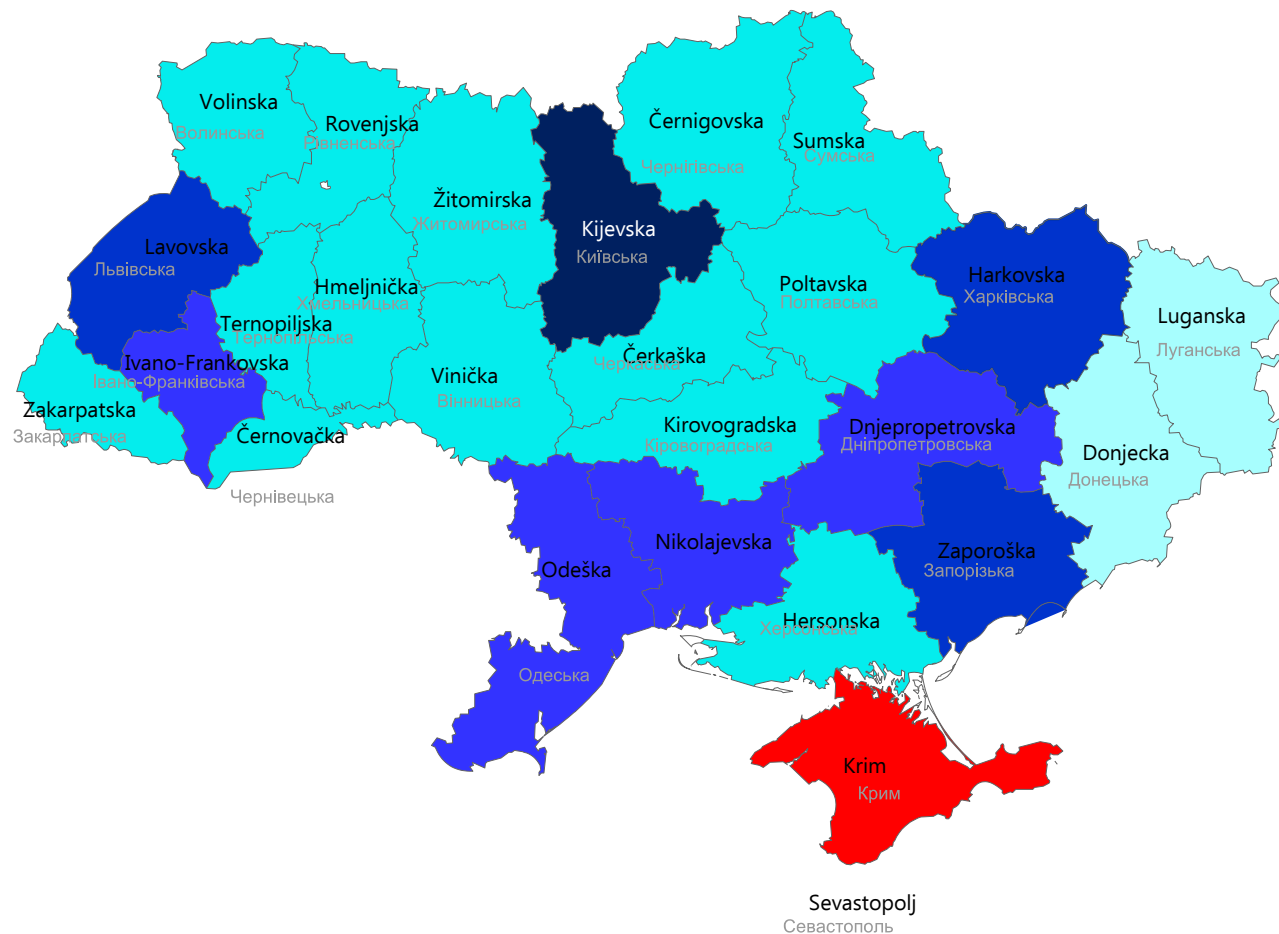
U narednom delu izveštaja predstavljene su određene dimenzije gig rada u Ukrajini iz perspektive regionalnih oblasti,^{vi} odnosno u komparativnom smislu, sagledani su ključni aspekti gig rada između 24 regionalne oblasti.^{vii} Detaljan prikaz karakteristika radne snage po regionima dat je u Annex-u teksta.

Gotovo trećina ukupne populacije onlajn gig radnika Ukrajine skoncentrisana je u Kijevskoj oblasti, a u Luganskoj oblasti je i pre rata proporcionalno bilo najmanje radnika. Ukoliko se sagleda geografska lociranost gig populacije po administrativnim oblastima, evidentno je da se u Kijevskoj oblasti, sa Kijevom kao administrativnim centrom i glavnim gradom Ukrajine, nalazi najveći broj gig radnika (32,14%). Veća koncentrisanost preostale radne snage uočava se u još svega nekoliko oblasti, odnosno 12,96% od ukupne gig populacije u Ukrajini locirano je u Harkovskoj oblasti, dok se 11,09% nalazi u Lavovskoj oblasti. Ističu se još i Dnjepropetrovska i Zaporoška oblast sa po 6,75%, kao i Odeška oblast sa 5,70% udela u ukupnoj gig populaciji ove zemlje. U ostalim oblastima broj gig radnika je mnogostruko manji. Zapravo, u Luganskoj i Kirovogradskoj oblasti lociran je najmanji broj gig radnika – u ove dve oblasti nalazi se manje od 1% ukupne gig radne snage u Ukrajini.

Grafik 1: Raspodela gig populacije po regionalnim oblastima u Ukrajini

S obzirom na postojeće razlike u gustini naseljenosti, u analizi demografije gig tržišta relevantnije je posmatrati prosečan broj radnika na 100.000 stanovnika u svakoj od oblasti. Međutim, ovi podaci daju gotovo identičnu sliku u rangiranju oblasti sa najvećim brojem gig radnika i potvrđuju značajne disparitete među oblastima. **U Kijevskoj oblasti na 100.000 stanovnika u proseku dolazi 143 gig radnika.** Slede Harkovska, Lavovska i Zaporoška oblast, u proseku sa po 65, 58 i 53 gig radnika na 100.000 stanovnika, respektivno. Ostale oblasti se prema ovom pokazatelju nalaze ispod nacionalnog proseka, prema kome u celoj Ukrajini na 100.000 stanovnika dolazi 33 gig radnika. Najmanja gig populacija je u Donjeckoj i Luganskoj oblasti, gde na svakih 100.000 stanovnika dolazi manje od 5, odnosno manje od 2 gig radnika. [Sankcije](#) uvedene za region Donbas (Donjecka i Luganska oblast) u narednom periodu stvaraće velike izazove za praćenje aktivnosti gig radnika sa ovog područja.

Grafik 2: Broj gig radnika *per capita* po oblastima

Mapa prikazuje da su i pre izbijanja ratnih sukoba krajem februara 2022. u Ukrajini postojale značajne regionalne razlike u gustini gig populacije. Regionalna dihotomija sasvim izvesno predstavlja rezultat političke nestabilnosti koja traje godinama unazad. Naime, **region Donbas predstavlja područje u kojima sukobi traju od 2014. i**

zapravo ga čine oblasti (Luganska i Donjecka) sa najmanjim brojem gig radnika *per capita*. Ipak, s obzirom da je u ovim regionima većinsko stanovništvo rusko, ne može se zanemariti ni pretpostavka da je određen broj radnika angažovan pre svega na ruskim platformama.

Pojedine oblasti koje su poslednjih meseci izložene ratnim razaranja, pre sukoba su beležile znatno veću gustinu gig populacije. Zapravo, Harkovska i Zaporoska oblast koje se po broju gig radnika *per capita* nalaze odmah iza Kijevske oblasti, neposredno su izložene ratnim dejstvima. Osim navedenih, i Hersonska oblast neposrednije zahvaćena sukobom ([Reuters, 2022](#)).

TAKMACI, PARTNERI ILI DRUGOVI RASUTI PO SVETU?

Ukrajina i zemlje jugoistočne Evrope pripadaju istom kulturnom krugu u odnosu na druge zemlje glavne snabdevače radne snage u platformskoj ekonomiji, imaju slične polne i profesionalne karakteristike i slične cene rada. U trenutku merenja koji je prethodio oružanim sukobima, na tržištu platformskog rada u regionu [jugoistočne Evrope](#) nisu zapaženi efekti seljenja poslova iz Ukrajine, odnosno nije značajnije povećan intenzitet rada u odnosu na redovna merenja Gigmetra. Opadanje tražnje za radom radnika iz Ukrajine ([Stephany, et al., 2022](#)), koje je usledilo sa odmicanjem rata, ipak upućuje na zaključak da su se poslodavci okrenuli drugim tržištima, što može dovesti do promena i u ponudi i tražnji za radom gig radnika u jugoistočnoj Evropi. Istovremeno, u mnogim evropskim zemljama uključujući i Srbiju beleži se priliv izbeglica iz Ukrajine (i Rusije), među kojima mogu biti i platformski radnici, što takođe može dovesti do dramatičnih promena u koncentraciji platformskih radnika unutar Ukrajine, unutar regiona jugoistočne Evrope i na evropskom kontinentu.

Sa ratom u Ukrajini susrećemo se sa drugim licem fenomena digitalnih nomada koji predstavlja prisilno seljenje gig radnika iz domicilnih zemalja u druge zemlje. S druge strane, ukrajinski rat je još više osvetlio značaj dostojanstvenog rada za globalizovanu radnu snagu i pitanje delovanja globalnih platformi u uslovima rizika i nasilnih migracija.

ⁱ Gigmetar pored Srbije, prati gig rad u još 9 zemalja jugoistočne Evrope: Albaniji, Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Crnoj Gori, Hrvatskoj, Mađarskoj, Rumuniji i Severnoj Makedoniji.

ⁱⁱ Ukupan uzorak korišćen za komparativnu analizu u ovom izveštaju obuhvata 32996 radnika. Osim Ukrajine obuhvata podatke o radnicima iz ostalih zemalja koje Gigmetar prati: Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Hrvatske, Mađarske, Rumunije, Severne Makedonije i Srbije. Uzorci uključuju podatke o radnicima sa Upwork-a koji su u trenutku prikupljanja podataka na profilima imali iskazani ostvareni prihod.

ⁱⁱⁱ Upwork je od 7. marta pokrenuo [restrikcije za gig radnike iz Rusije i Belorusije](#), onemogućavajući da novi radnici iz ovih zemalja otvaraju naloge na platformi, a postojeći radnici da započnu nove projekte preko Upwork-a. Kako je najavljivano, od 1. maja, na platformi neće biti dostupni gig radnici iz ovih zemalja. Ipak, Upwork je ostavio mogućnost radnicima da ukoliko dostave dokaz o novom mestu prebivališta (van Rusije i Belorusije) njihov profil ponovo bude dostupan. Osim toga, [Payoneer](#) više nije dostupan za nove klijente iz Rusije.

^{iv} Unutar Online Labour Index klasifikacije nalazi se šest grupa profesija: 1) profesionalne usluge, 2) administrativne usluge i unos podataka, 3) kreativne usluge i multimedija, 4) prodaja i marketing, 5) razvoj softvera i tehnologija i 6) pisanje i prevođenje.

^v S obzirom da Online Labour Index prati veći broj platformi (uključujući i one sa ruskog govornog područja), tako prikupljeni podaci ukazuju na veću zastupljenost IT radnika u odnosu na one koji dolaze iz oblasti kreativnih usluga i multimedije, koji su najzastupljenija populacija ukrajinskih gig radnika ukoliko se prate podaci samo sa Upwork-a.

^{vi} Za određeni broj gig radnika iz uzorka nije bilo moguće utvrditi iz kojih administrativnih oblasti dolaze, pa je tako uzorak na osnovu kojeg je vršena analiza gig rada prema administrativnim oblastima obuhvata populaciju od 13209 gig radnika, u poređenju sa celokupnom populacijom od 13241 radnika na osnovu koje je sprovedena analiza platformskog rada na nivou cele zemlje.

^{vii} Ukrajina je podeljena na 24 administrativne jedinice koje se nazivaju oblastima, jednu autonomnu republiku i dva grada sa posebnim statusom. Autonomna pokrajina Krim i njen glavni grad Sevastopolj koji ima položaj grada sa posebnim statusom nisu obuhvaćeni ovom analizom. Drugi grad sa posebnim statusom Kijev, kao administrativni centar Kijevske oblasti jeste deo ove analize. 24 oblasti koje su obuhvaćene istraživanjem su: Vinička oblast, Volinska oblast, Dnjepropetrovska oblast, Donjecka oblast, Žitomirska oblast, Zakarpatska oblast, Zaporoška oblast, Ivano-Frankovska oblast, Kijevska oblast, Kirovogradska oblast, Luganska oblast, Lavovska oblast, Nikolajevska oblast, Odeška oblast, Poltavaska oblast, Rovenjska oblast, Sumska oblast, Ternopoljska oblast, Harkovska oblast, Hersonska oblast, Hmeljnička oblast, Čerkaška oblast, Černovačka oblast i Černigovska oblast.

ANNEX 1

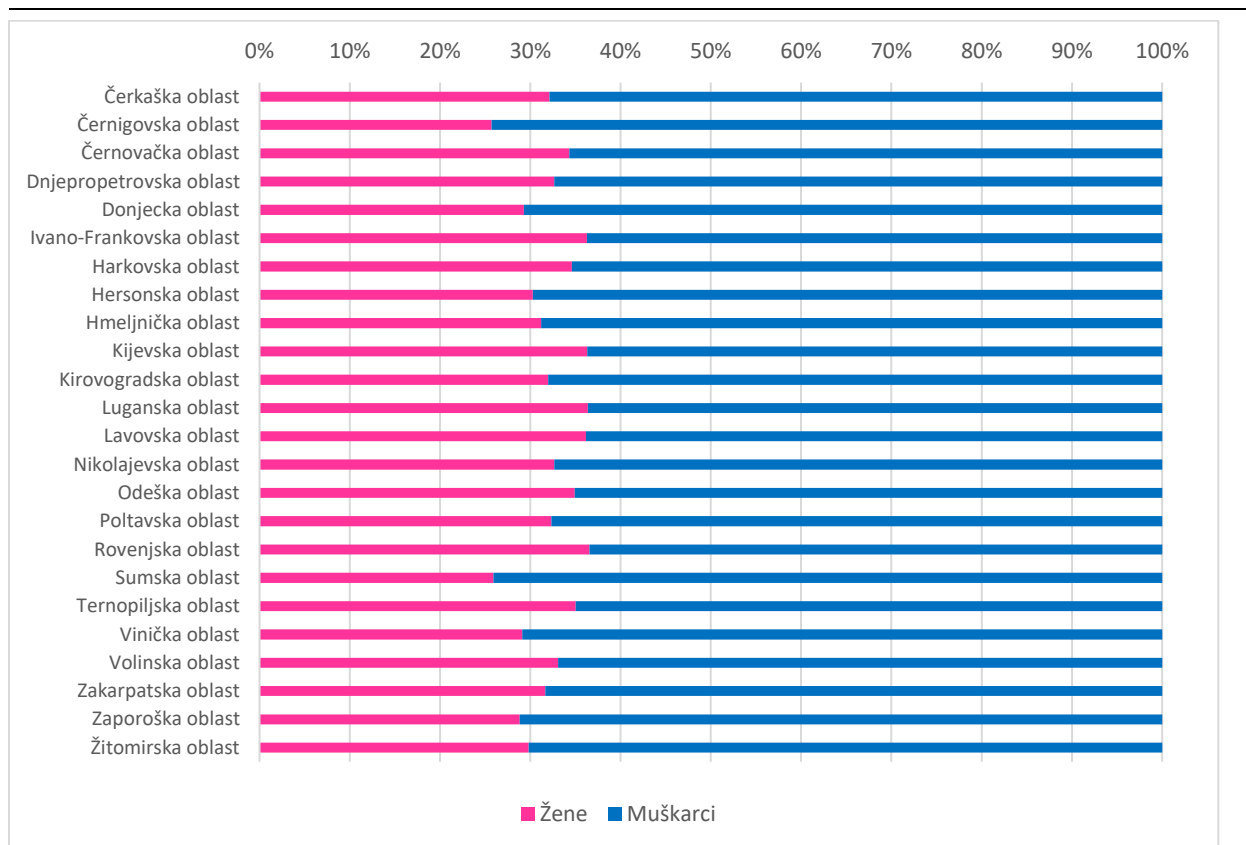
Broj gig radnika u administrativnim oblastima, prema profesijama

Raspodela gig radnika u administrativnim oblastima prema profesijama prati karakteristike ukupnog gig tržišta u Ukrajini. Naime, u svim administrativnim oblastima dve grupe OLI profesija su najzastupljenije: kreativne usluge i multimedija i razvoj softvera. U pojedinim oblastima (Odeška, Ternopiljska, Ivano-Frankovska i Rovenjska oblast) više od **polovine** gig radnika obavlja poslove kreativnih usluga i multimedije. Zapravo, udeo ovih radnika je u svim administrativnim oblastima na visokom nivou, odnosno njihova zastupljenost nije manja od trećine od ukupnog broja radnika ni u jednom analiziranom području. Druga po zastupljenosti profesija u posmatranim administrativnim oblastima jeste oblast razvoja softvera. Radnici koji nude ovakvu vrstu usluge najmanje su zastupljeni u Luganskoj oblasti, gde čine oko 27,27%% ukupne gig radne snage, a najviše su koncentrisani u Zaporoškoj oblasti, gde oko 53,42% ukupnog broja gig radnika obavlja upravo poslove i zadatke u okviru oblasti razvoja softvera. Ostale grupe profesija su daleko manje zastupljene. Najveći broj gig radnika u okviru prodaje i marketinga koncentrisan je u Kirovogradskoj oblasti, Nikolajevskoj oblasti i Kijevskoj oblasti, u kojima je udeo ovih radnika u ukupnoj gig populaciji 9,84%, 7,74% i 7,42%, respektivno. Interesantno je da su dve grupe profesija kada se posmatraju u relaciji sa ostalim profesijama, najzastupljenije u Luganskoj oblasti – pisanje i prevođenje sa oko 12,12% i

administrativne usluge i unos podataka sa oko 9,09% udela radnika u ukupnoj gig populaciji. Profesionalne usluge, kao i na nacionalnom nivou, jesu najmanje zastupljena profesija u svim administrativnim oblastima. Kada se uporede sa ostalim profesijama po administrativnim oblastima, radnici koji obavljaju ove usluge najviše su zastupljeni u Volinskoj oblasti gde čine 3,65% ukupne radne snage.

Broj gig radnika u administrativnim oblastima, prema polu

Dodatna analiza polne strukture u okviru gig populacije po administrativnim oblastima omogućava da se sagleda u kojim regionima postoje najmanji, odnosno najveći dispariteti u odnosu muškaraca i žena. Posmatrana na nacionalnom nivou, polna struktura ukupne gig radne snage u Ukrajini je 65,84%, naspram 34,16% u korist muškaraca. Slični odnosi u polnoj strukturi prisutni su u većini administrativnih oblasti – čak je u pojedinim oblastima zastupljenost muškaraca u odnosu na žene još veća nego na nacionalnom uzorku. Naime, u poređenju sa nacionalnom statistikom, u 9 od 24 administrativne oblasti, udeo muškaraca u gig populaciji je manji u poređenju sa polnom strukturom na nacionalnom nivou. U preostalih 15 oblasti, muškarci su još više zastupljeni nego što je to slučaj sa odnosom muškaraca i žena posmatrano na nivou cele zemlje. U pojedinim administrativnim oblastima taj odnos je i do 74% u korist muškaraca. Drugim rečima, u Černigovskoj i Sumskoj oblasti od 100 radnika, 74 je muškaraca, a 26 žena. S druge strane, najmanji dispariteti u zastupljenosti muškaraca i žena prisutni su u Rovanjskoj, Luganskoj, Kijevskoj, Ivano-Frankovskoj i Lavovskoj oblasti - u proseku 63% prema 37% u korist muškaraca.

Grafik 3: Polna struktura gig populacije po regionalnim oblastima u Ukrajini

Cena radnog sata u USD \$, po administrativnim oblastima i prema polu

Podaci koji se tiču prosečne cene rada po satu, a koja se odnosi na oficijelnu cenu koju gig radnici zahtevaju za svoje usluge, pokazuju da najveću prosečnu cenu rada po satu mogu ostvariti radnici iz Kijevske oblasti gde u proseku, cena radnog sata iznosi oko 28,4 USD \$. Ovaj nivo se nalazi iznad nacionalnog proseka koji iznosi 25,55 USD \$ po radnom satu. U poređenju sa nacionalnim prosekom, više prosečne cene rada mogu još ostvariti i radnici iz Kirovogradske, Harkovske, Dnjepropetrovske i Zaporoške oblasti. S druge strane, podaci pokazuju da su među najmanje plaćenim radnicima oni koji dolaze iz Rovanjske, Poltavske i Ivano-Frankovske oblasti sa prosečnom cenom rada oko 21 USD \$ po radnom satu, odnosno iz Černovatske i Luganske oblasti gde u proseku cena radnog sata iznosi 20,55, odnosno 18,67 USD \$.

Posmatrano prema polu, žene mogu ostvariti najvišu cenu rada u Kijevskoj oblasti – 23,31 USD \$ po satu, što je više u odnosu na nacionalni prosek koji iznosi 20,90 USD \$ po satu. Prema podacima za žene, u još tri administrativne oblasti se beleži viša cena rada u odnosu na nacionalnu statistiku: u Zaporoškoj oblasti 21,59, Volinskoj oblasti 21,23 i Harkovskoj

oblasti 21,21 USD \$ po radnom satu. S druge strane, oficijalni podaci pokazuju da po jednom satu rada najmanje mogu zaraditi radnice iz Černovatske i Luganske oblasti, gde cene radnog sata iznose 15,90, odnosno 14,95 USD \$.

Kijevska oblast je administrativni region gde su i muškarci najbolje plaćeni, s obzirom da podaci pokazuju da je prosečna tražena cena rada po radnom satu 31,33 USD \$. U poređenju sa nacionalnim nivoom za muškarce, osim Kijevske oblasti, u još četiri administrativne oblasti ova oficijalna cena rada je viša: Kirovogradskoj, Harkovskoj, Odeškoj i Dnjepropetrovskoj oblasti.

Na nacionalnom nivou, razlika u prosečnoj ceni radnog sata za muškarce i žene iznosi 7,06 USD \$, odnosno u proseku satnica rada za muškarce je za 28,89% veća nego za žene. U 15 od 24 administrativnih oblasti, ova razlika u prosečnoj ceni rada između polova veća je u odnosu na nacionalnu statistiku. Najveće razlike postoje u Černovačkoj i Hmeljničkoj oblasti – u oba regiona prosečna cena rada za muškarce veća za oko 36%. Nešto manja razlika u korist muškaraca (oko 34%) prisutna je u Odeškoj, Nikolajevskoj, Viničkoj i Čerkaškoj oblasti. Najmanja nejednakost beleži se u Volinskoj oblasti. U ovom regionu, muškarci po satu rada u proseku mogu zaraditi 1,32 USD \$ više nego žene, odnosno muškarci su tek za oko 6% bolje plaćeni po radnom satu od žena.

Ukoliko citirate rezultate istraživanja, preporučujemo da koristite sledeću formu: Anđelković, B., Jakobi, T., Ivanović, V., Kalinić, Z., & Radonjić, Lj. (2022). *Dok nas rat ne rastavi: uporedni prikaz karakteristika tržišta gig rada u Ukrajini, Rumuniji i Srbiji*. Centar za istraživanje javnih politika